

Національний
банк України

Результати опитування керівників підприємств Тернопільської області щодо їх ділових очікувань*

II квартал 2023 року

*Надані результати є відображенням лише думки респондентів – керівників підприємств Тернопільської області в II кварталі 2023 року і не є прогнозами та оцінками Національного банку України.

Результати опитування підприємств Тернопільської області у II кварталі 2023 року свідчать, що незважаючи на відновлення енергосистеми, поступового поживлення внутрішнього попиту та зміцнення курсу гривні респонденти очікують обсяги виробництва товарів і послуг в Україні на поточному рівні та стримано оцінюють фінансово-економічний стан своїх підприємств у наступні 12 місяців. Інфляційні та девальваційні очікування залишаються високими.

У наступні 12 місяців керівники підприємств області очікують:

- **обсяги виробництва товарів та послуг в Україні на поточному рівні:** баланс відповідей – 0.0% (у попередньому кварталі – «мінус» 27.3%) (графік 1). У цілому по Україні – 17.0%;
- **зростання цін на товари та послуги:** 60.0% респондентів очікують, що зростання цін не перевищить 15.0% (у попередньому кварталі – 54.5%), у цілому по Україні – 46.6%. **Головними чинниками інфляції** респонденти називають воєнні дії, витрати на виробництво та курс гривні до іноземних валют (графік 2);
- **девальвацію національної валюти:** знецінення гривні відносно долара США очікують 66.7% респондентів (у попередньому кварталі – 72.7%), у цілому по Україні – 72.2%;
- **фінансово-економічний стан своїх підприємств на поточному рівні:** баланс відповідей – 0.0% (у попередньому кварталі – 18.2%). У цілому по Україні – 9.6% (таблиця);
- **незмінних загальних обсягів реалізації виробленої продукції:** баланс відповідей – 0.0% (у попередньому кварталі – «мінус» 20.0%). Водночас респонденти області очікують помітне зростання обсягів реалізації на зовнішньому ринку: баланс відповідей – 20.0% (у I кварталі 2023 року – «мінус» 40.0%) (таблиця). У цілому по Україні баланси відповідей – 14.5% та 10.9% відповідно;
- **збільшення інвестиційних видатків** на виконання будівельних робіт: баланс відповідей – 11.1% (у попередньому кварталі – «мінус» 22.2%). Також респонденти очікують, що інвестиційні видатки на машини, обладнання та інвентар залишаться без змін: баланс відповідей – 0.0% (у I кварталі 2023 року – «мінус» 10.0%) (таблиця). У цілому по Україні баланси відповідей – «мінус» 2.3% та 4.5% відповідно;
- **збільшення кількості працівників** на своїх підприємствах: баланс відповідей – 12.5% (найвищі очікування серед регіонів) (у попередньому кварталі – 10.0%) (графік 4). У цілому по Україні керівники підприємств прогнозують помірне зменшення кількості працівників: баланс відповідей – «мінус» 3.8%;
- **зростання цін на товари/послуги, що купують та продають підприємства:** баланси відповідей – 80.0% і 66.7% відповідно (у попередньому кварталі – 72.7% і 60.0% відповідно) (графік 6). На подорожчання товарів/послуг власного виробництва найбільше впливатимуть ціни на енергоносії, курс гривні до іноземних валют, а також ціни на сировину та матеріали (графік 7);
- **сповільнення зростання витрат на одиницю продукції:** баланс відповідей – 22.2% (у попередньому кварталі – 66.7%). Також очікується зростання витрат на оплату праці одного найманого працівника – баланс відповідей 44.4% (як у I кварталі 2023 року) (графіки 4, 6).

Головними чинниками, що стримують спроможність підприємств нарощувати виробництво, респонденти називають воєнні дії та їх наслідки, недостатній попит, занадто високі ціни на сировину та матеріали, а також енергоносії та брак обігових коштів (вплив останніх двох чинників значно посилюється) (графік 5).

Очікування підприємств щодо потреб у позикових коштах найближчим часом не змінилися (графік 8). Респонденти, які планують брати банківські кредити (їх частка збільшилася до 60.0%), надають перевагу запозиченням у національній валюті. Умови доступу до банківських кредитів, за оцінками респондентів, останнім часом пом'якшилися (графік 9). Основними стримуючими чинниками залучення кредитних ресурсів респонденти називають занадто високі ставки за кредитами, невпевненість у спроможності підприємства вчасно виконувати боргові зобов'язання та наявність інших джерел фінансування (графік 10).

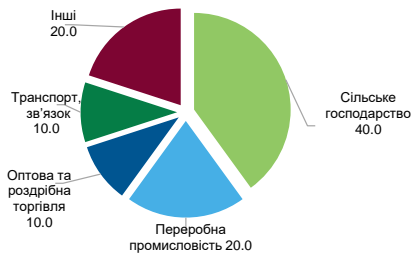
90.0% респондентів області зазначили, що не мають проблем із проведенням операцій з коштами, розміщеними на банківських рахунках (у цілому по Україні – 94.9%).

Оцінки респондентів щодо стану підприємств на момент опитування (графік 3):

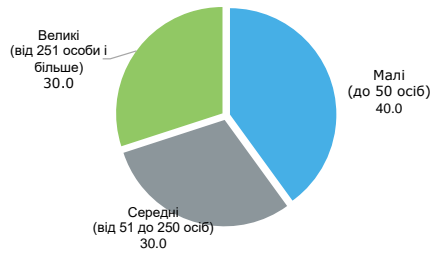
- **поточний фінансово-економічний стан поліпшився і оцінюється як добрий:** баланс відповідей – 10.0% (одні з найкращих оцінок серед регіонів) (у попередньому кварталі – 0.0%). У цілому по Україні поточний фінансово-економічний стан підприємств поганий – «мінус» 11.1%;
- **рівень залишків готової продукції власного виробництва залишається нижчий, ніж нормальний:** баланс відповідей – «мінус» 16.7% (у попередньому кварталі – «мінус» 14.3%);
- **підприємства області змушені залучати додаткові виробничі потужності в разі неочікуваного збільшення попиту:** баланс відповідей – «мінус» 11.1% (у I кварталі 2023 року – «мінус» 10.0%).

Паспорт вибірки^{1,2}

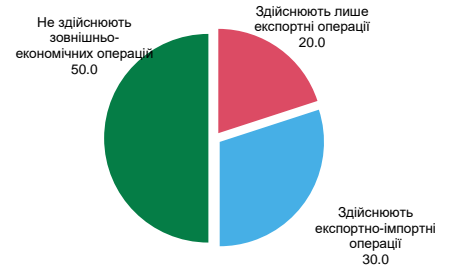
Розподіл респондентів за основним видом діяльності підприємств (за КВЕД), %

Розподіл респондентів за розміром підприємств за кількістю працівників, %

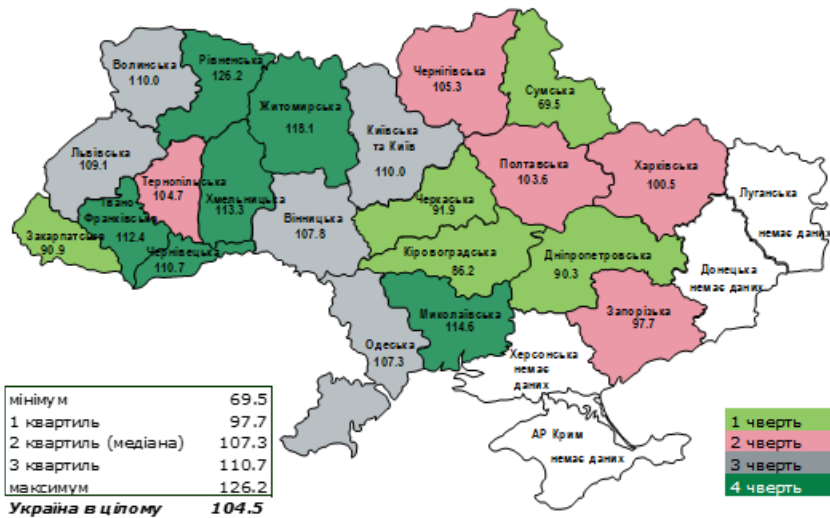

Розподіл респондентів за напрямом діяльності, %

- період проведення – 02–24 травня 2023 року;
- опитано всього 10 підприємств;
- репрезентативно за таким видом економічної діяльності, як сільське господарство.

Індекс ділових очікувань на наступні 12 місяців за областями³, %

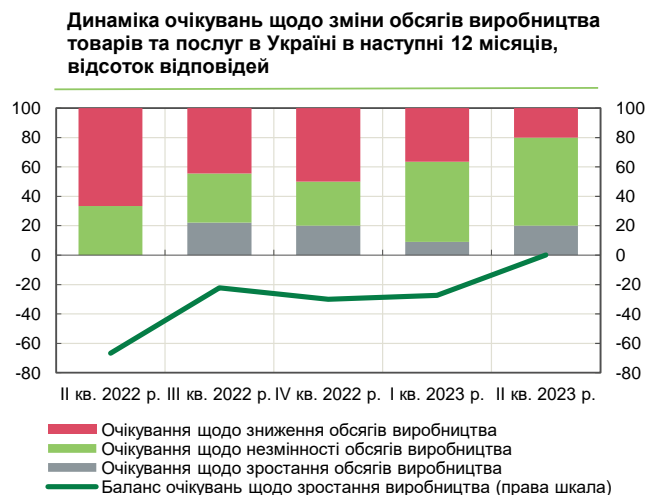
¹кuartиль - значення ознаки, яка ділить ранжовану сукупність значення показника (ІДО) на чотири рівновеликі частини;
²медіана - значення ознаки, яка розміщується в середині ранжованої сукупності і поділяє її на дві рівні частини.

Таблиця. Очікування підприємств Тернопільської області щодо ділової активності (за складовими)

Очікування респондентів у наступні 12 місяців щодо:	Баланси відповідей, %				
	II кв. 2022 р.	III кв. 2022 р.	IV кв. 2022 р.	I кв. 2023 р.	II кв. 2023 р.
фінансово-економічного стану	-11.1	-20.0	-20.0	18.2	0.0
загальних обсягів реалізації продукції власного виробництва	-25.0	12.5	0.0	-20.0	0.0
інвестиційних видатків на проведення будівельних робіт	-44.4	-22.2	-10.0	-22.2	11.1
інвестиційних видатків на машини, обладнання та інвентар	12.5	-37.5	-9.1	-10.0	0.0
кількості працівників	30.0	10.0	0.0	10.0	12.5

¹ Вибірка формується пропорційно внеску регіону і виду економічної діяльності у виробництво валової доданої вартості України.
² В окремих випадках незначні розбіжності між підсумками та сумою складових можливі за рахунок округлення.
³ Індекс ділових очікувань – агрегований показник щодо очікуваного розвитку підприємств у наступні 12 місяців, розрахований за балансами відповідей респондентів стосовно змін фінансово-економічного стану підприємства та майбутньої економічної активності.

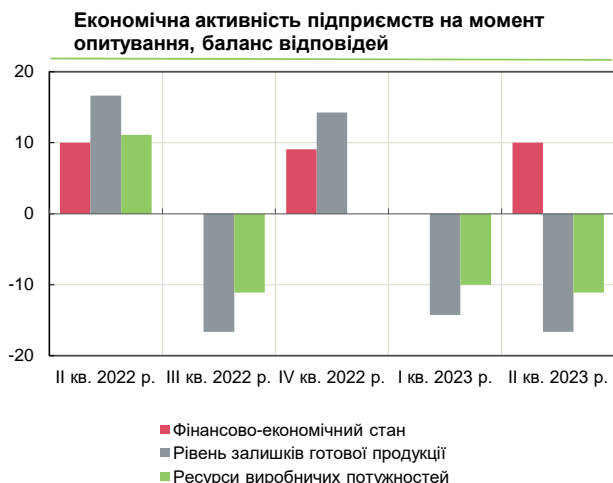
Графік 1

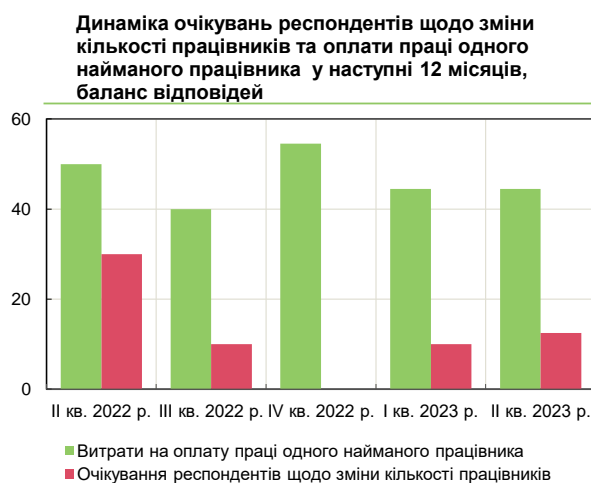
Графік 2

Графік 3

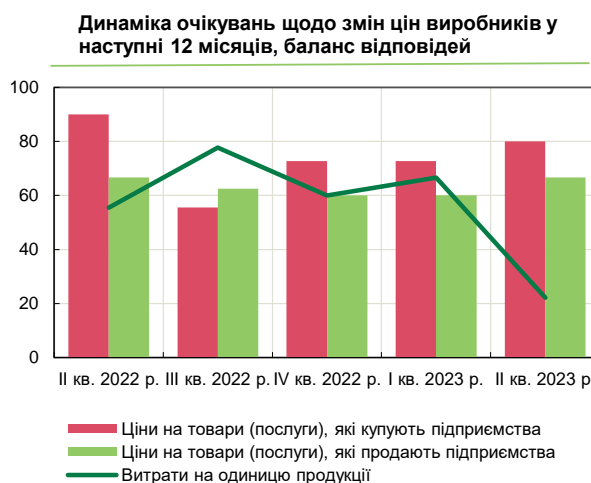
Графік 4

Графік 5

Графік 6

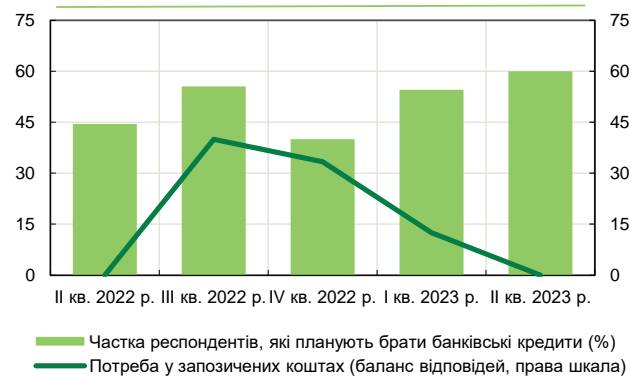
Графік 7

Оцінка респондентами факторів, які впливають на зміни рівня відпускних цін на товари та послуги, відсоток відповідей

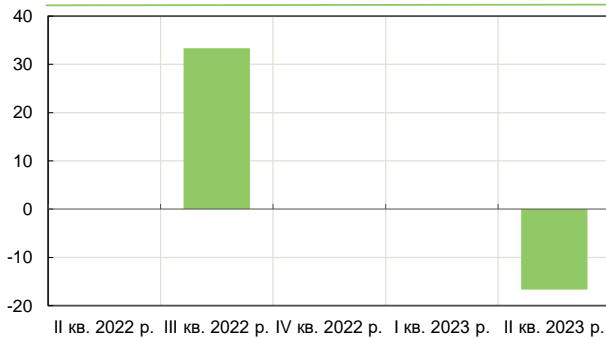
Графік 8

Очікування респондентів щодо потреби в запозичених коштах та плани щодо банківських кредитів найближчим часом, відсоток відповідей

Графік 9

Динаміка оцінок респондентів щодо змін умов отримання банківського кредиту, баланс відповідей*

*Різниця між відсотками відповідей респондентів "стали жорсткішими" та "пом'якшилися"

Графік 10

Оцінка респондентами факторів, які можуть змусити підприємство уникати/відкладати використання кредитних послуг банків, відсоток відповідей

